

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Чӯраева Мунзифахон Усмоновна дар мавзуи «Шароитҳои педагогии рушди тафаккури интиқодии хонандагони синфҳои ибтидоӣ дар раванди таълим», ки барои дарёфти дараҷаи номзоди илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод шудааст.

Мутобиқати диссертатсия ба ихтисос ва самти илм, ки аз рӯйи онҳо диссертатсия ба ҳимоя пешниҳод шудааст. Диссертатсияи Чӯраева Мунзифахон Усмоновна дар мавзуи «Шароитҳои педагогии рушди тафаккури интиқодии хонандагони синфҳои ибтидоӣ дар раванди таълим» ва муҳтавои он ба шиносномаи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот, аз ҷумла ба - банди 1. Методологияи таҳқиқотҳои педагогӣ (равишҳои таҳқиқотӣ дар рушди илми педагогика, ҳамбастагӣ ва ҳудудҳои татбиқпазирии онҳо; усулҳои таҳқиқотҳои педагогӣ); робитаи мутақобилаи методҳои маърифати илмӣ ва таълимӣ; - банди 6. Концепсияи таҳсилот (сифати таҳсилот ва технологияҳои арзёбии он; равандҳои инноватсионӣ дар таҳсилот, коркарди назарияи омӯзиши фанҳои мушаххас, аз ҷумла дар дараҷаи байнифанӣ); - банди 7. Педагогикаи амалӣ (ҷамъбаस्तкунии таҷрибаи педагогии пешқадам; ҳаракати инноватсионӣ дар таҳсилот; фаъолияти озмоишию таҷрибавии муассисаҳои таълимӣ) мувофиқ мебошад. Аз ин нигоҳ, диссертатсияи аз тарафи Чӯраева Мунзифахон Усмоновна дар мавзуи «Шароитҳои педагогии рушди тафаккури интиқодии хонандагони синфҳои ибтидоӣ дар раванди таълим» анҷомдодашуда **барои дарёфти дараҷаи номзоди илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот** ва шиносномаи ихтисоси илмӣ **6D010200 – Педагогика ва методикаи таълими ибтидоӣ** комилан мувофиқат менамояд.

Мубрам будани мавзуи диссертатсия. Мубрамии мавзуи таҳқиқ дар он аст, ки муҳаққиқ Чӯраева Мунзифахон Усмоновна мавзуеро мавриди таҳқиқ қарор додааст, ки имрӯз дар замони ҷаҳонишавӣ масъалаи тафаккури интиқодӣ яке аз масъалаҳои калидӣ ҳисоб меравад, зеро дар низоми маорифи кишвари мо низ парадигмаҳои башардӯстона ё демократикунонии таҳсил мавриди назар қарор доранд. Якчанд методҳои замони муосир, аз ҷумла, таълими хонандамехвар, мавриди назари тамоми методистону психологон қарор дорад. Аз ҳамин нуқтаи назар рушди тафаккури интиқодии

хонандагони синфҳои ибтидоӣ масъалаи хеле муҳимро замонҳои имрӯза ва коркардаш ба манфиати илми педагогика таъсир намуда, актуалӣ, қиматнок ва ҷиҳати навазӯи махсус мешавад. Бояд таъкид кард, ки технологияи рушди тафаккури интиқодӣ имкон медиҳад, ки фаъолият дар раванди дарс ҷолибтар ва муфидтар гардад. Ба хонандагон ҳуҷумҳои тайёр дода намешавад, ки онҳоро аз худ кунанд, балки маҳорати мустақилона кор кардан бо манбаҳои иттилоотӣ омӯзонида шуда, барои азхудкунии дониш мусоидат карда мешавад. Инчунин, технологияи мазкур диққати хонандагони синфҳои ибтидоиро ба ҳалли муаммо ва дарёфти роҳҳои онҳо равона мекунад. Технологияи мазкур масъалаҳои ҳаррӯзаи сершумор, аз мустақкамкунонии вазифаҳо то баландкунии дастрасии онҳоро ҳал мекунад. Он коммуникатсияи самаранок, самтгирӣ ва идоракунии маълумотро таъмин намуда, ҳатто муаммоҳои куллиро, мисли технологияи мусоидаткунандаи болоравии тафаккури ба интиқод мувофиқ, равандакунандаи таваҷҷуҳи таълимгирандаро ба маҳруки ҳалли масъалаҳо дар қаринаи омӯзиш ҳал менамояд.

Аз ин ҷо, технологияи ба даъватҳои муосир ҷавобгӯи болобардорандаи сатҳи тафаккури интиқодии хонандагони синфҳои ибтидоӣ дар салоҳият коммуникатсия, ҷустуҷӯ ва таҳлили иттилоотӣ метавонад объективӣ ва ҳамаҷониба андешарониро омӯзонад. Аз ин ҷиҳат, ин рисолаи илмӣ ҷолиб буда, манзури муҳаққиқону педагогон намудану ба ҳимоя пешниҳод гардидани он аз тарафи Ҷӯраева Мунзифахон Усмоновна зарур ва саривақтӣ мебошад.

Дарачаи навоари натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуқтаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд. Навоари илмии рисола пеш аз ҳама дар он зоҳир мегардад, ки асосҳои илмию назариявии технологияи таълими тафаккури интиқодӣ, ташаккули шахсият, фаъолнокӣ, муносибати пайдарпай, ки дар рушди шахсият, шавқи маърифатии хонандагони синфҳои ибтидоӣ ба вуҷуд меояд, ошкор гардид. Шароити аз лиҳози педагогӣ муҳиму асоснок барои мусоидат ба рушди тафаккури интиқодии хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо таълим ба технологияҳои таълими ба даъватҳои муосир ҷавобгӯ баён гардида, хусусиятҳои тафаккури интиқодӣ ва ғайринтиқодӣ, фарқи байни онҳо муайян карда шуданд. Дар заминаи истифодаи ин технология дар раванди таълими фанни забони модарӣ системаи ягонаи рушди тафаккури интиқодии хонандагони синфҳои ибтидоӣ таҳия ва мафҳум ва методологияи «тафаккури интиқодӣ» муайян карда шудааст. Ибтидоӣ гардидааст, ки ташаккули тафаккури интиқодӣ дар натиҷаи муаммогузорӣ ва равшан намудани масъалаҳои ҳалталаб оғоз мешавад. Бинобар он, бояд

кӯшиш намуд, ки бо исботи далелҳои боварибахш тафаккури интиқодӣ дар хонандагон ташаккул дода, қобилияти хуб ва оқилона андеша кардан, ё ба чӣ бовар карданаширо муайян карда шавад. Муқаррароти меҳварии хусусияташон мундариҷавию методие пешниҳод шуданд, ки асосан ба рушди сатҳи сифатии таълиму омӯзиш, сайқалдиҳии салоҳиятнокии омӯзгорон, такмили воситаҳои дидактикӣ, шароити педагогии муҳим равона шуда, ба рушди интизории тафаккури ба интиқодӣ мувофиқи хонандагони синфҳои ибтидоӣ мусоидат намуда, бо зарфияти сифатии ҷанбаи мундариҷавии омӯзиш ва амсила тарҳрезтаи шароити педагогии муҳим ҳамроҳ буда, рушди тафаккури интиқодии хонандагони синфҳои ибтидоиро такмил медиҳад.

Нуктаҳои илмие, ки дар диссертатсия барои ҳимоя пешниҳод мешаванд.

Рушди тафаккури интиқодии хонандагони синфҳои ибтидоӣ ба сатҳи мувофиқу дурусти салоҳиятнокии омӯзгорон вобаста аст, ки дар амалисозӣ ва сайқалдиҳии технологияҳои ба мақсадҳои тарҳрезии қабатҳои нави донишҳо зимни таълим ифода меёбад. Дар шароити пасманзари амалиёти педагогӣ ва азхудкунии технология рушди тафаккури интиқодӣ хонандагон ҳамчун қобилияти доимо такмилёбанда таҳриқ меёбад. Ташаккули он ба муносибати системавӣ, маҳорати таҳлилқунӣ (аз ҷумла, таҳлили иттилоот ва ифодақунии ҳулосаҳо) ва эҷодқорона фикр кардан сурат гирифта, онҳоро барои ҳалли вазифаҳо ва муаммоҳои гуногуни дарпешистода истифода мебаранд. Модели сохторӣ ва технологие, ки таъйиноти он мусоидат ба рушди тафаккури интиқодии хонандагони синфҳои ибтидоист, аз ҷумла, зоҳиршавии он дар маҷрои дарсҳои фанни забони модарӣ ва шароитҳои педагогӣ ва воқеигардонии технология ба рушди тафаккури интиқодии хонандагони синфҳои ибтидоӣ мусоидатқунанда дар дарси забони модарӣ ба тавачҷуху фаъолияти омӯзгор вобаста буда, бо истифода аз шароитҳои педагогӣ беҳтар ва маърифатнокии онро баланд мебардорад.

Асоснокӣ ва эътимоднокии ҳулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия зикршуда. Эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ бо он собит мешаванд, ки пажухишгар дар таҳқиқи диссертатсионии худ бо истифода аз заминаи методологӣ, назариявӣ, омӯзиш таҳлили миқдори зиёди сарчашмаҳои илмӣ, таълимӣ, методӣ, ки бевосита ба дараҷаи эътимоднокии мавзӯи тадқиқот алоқаманданд, бо далелҳо исбот шуданд. Ҳулосаҳо бо муқаррарот ва талаботи асосии таълим мувофиқат қунонида шуда, санҷишҳо, натиҷаҳои коркарди сифатӣ ва миқдорӣ тадқиқот, апробатсияи кори муаллиф, инчунин иштироки шахсии муаллиф дар кори таҷрибавӣ, ки дар онҳо таклифу ҳулосаҳои диссертатсия асоснок карда шудаанд. Дар маҷмуъ, дараҷаи

этимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ аз дақиқияти маълумот, мутобиқат намудани ҳаҷми маводи таҳқиқ, коркарди натиҷаҳои таҳқиқ, ҳаҷми интишорот ва интиҳоби дурусти методҳои таҳқиқ бармеояд. Хулоса ва тавсияҳои дар асоси таҳлили илмии натиҷаҳои таҳқиқи назариявӣ ба даст омада, дурнамои мавзӯи таҳқиқро инъикос менамоянд.

Аҳаммияти илмӣ, амалӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия бо нишон додани тавсияҳо оид ба истифодаи онҳо. Аҳаммияти илмӣ, амалӣ, иҷтимоии мавзӯи диссертатсияи Ҷӯраева Мунзифаҳон дар он зоҳир мешавад, ки то кунун оид ба мавзӯи ташаккули тафаккури интиқодии хонандагон дар синфҳои ибтидоӣ таҳқиқотҳо хеле кам буда, дар он умдатарин масоили назариявӣ амалии марбути рушди тафаккури интиқодӣ баррасӣ гардидааст. Аз ҷиҳати назариявӣ имкониятҳои муҳимми шароити педагогии рушди тафаккури интиқодии хонандагон дар тамоми давраи таълими забони модарӣ ба инобат гирифта шуда, муносибат ва шароитҳои педагогӣ дар мактаб асоснок ва истифода карда карда шуданд.

Маводҳои дидактикӣ таҳия шудаанд, ки ҳамчун раҳнамо барои рушди тафаккури интиқодии хонандагони синфҳои ибтидоӣ мусоидат намуда, метавонанд дар амалияи муаллимони синфҳои ибтидоӣ истифода гарданд:

-таҳия ва татбиқи комплекси таълимию методӣ, ки ба ташаккули шароити педагогӣ: мақсад, мазмун, принцип, метод, шаклу воситаҳои дониш, малака ва тафаккури интиқодии хонандагони синфҳои ибтдоӣ мусоидат менамояд;

-таҳия ва пешниҳоди заминаҳои сохторӣ ва модули педагогии рушди тафаккури интиқодии хонандагони синфҳои ибтидоӣ;

-тақмили мунтазами мониторинги назорати сифат ва дар ин замина рушди шавқи маърифатӣ, тафаккури интиқодии хонандагони синфҳои ибтидоӣ дар дарсҳои забони модарӣ;

-таҳияи тавсияҳои методӣ доир ба асосҳои таълими педагогии муаллимони синфҳои ибтидоӣ, ташкил ва татбиқи воситаҳои ташаккули тафаккури интиқодии хонандагон.

Қисмати асосии таҳқиқ. Диссертатсияи Ҷӯраева Мунзифаҳон Усмоновна аз феҳристи ихтисораҳо, муқаддима, ду бобу шаш зерфасл, хулоса ва тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқ, феҳристи адабиёт, феҳристи интишороти илмии диссертант оид ба мавзӯ таркиб ёфта, фарогири 179 саҳифаи чопи компютерӣ аст. Дар ҳар кадоме аз бахшҳои диссертатсия шеваи хуби таҳқиқ, дақиқан нишон додани маъхазҳо, муҳокимаю баҳси ҳамаҷонибаи илмӣ ва натиҷагириҳои ҷолиби диққат ба назар мерасанд.

Дар муқаддима мубрамии мавзӯ асоснок карда шуда, дараҷаи омӯзиши он баррасӣ, объект, мавзӯ, мақсад ва вазифаҳои пажӯҳиш, асосҳои назариявӣ, навоариҳои илмӣ ва нуктаҳои илмӣ ба ҳимоя пешниҳодшаванда, аҳаммияти назариявӣ ва амалии диссертатсия муайян карда шуда, ҳамзамон тасвиби натиҷаҳои таҳқиқ ва сохтори диссертатсия нишон дода шудаанд.

Дар диссертатсия мақсаду вазифаҳои мушаххас пайгирӣ шуда, нуктаҳои асосие ба ҳимоя пешниҳод гардидаанд, ки воқеан дар педагогикаи тоҷик ва дар самти шинохту таҳқиқи технологияҳои рушди тафаккури интиқодӣ дар дарсҳои забони модарии хонандагони синфҳои ибтидоӣ аҳаммияти илмӣ доранд.

Дар боби якуми диссертатсия «Асосҳои назариявӣ ва методологии ташаккули тафаккури интиқодӣ дар раванди фаъолияти маърифатии хонандагон», моҳият ва мундариҷаи масъалаҳои методологии ташаккули тафаккури интиқодӣ дар раванди фаъолияти маърифатии хонандагони синфҳои ибтидоӣ таҳлилу муҳокима карда шудааст. Яке аз хусусияти муҳимми талабот ба маърифатнокӣ ба даст овардани донишҳои нав дар раванди таълим мебошад. Рушди тафаккури интиқодӣ роҳи табиӣ мутақобила бо ғояҳо, иттилоот, муносибати оқилона ва мутаваззин барои қабули қарорҳои душворро дар бар мегирад. Асосҳои методологии тафаккури интиқодӣ стратегияҳои фаъолонии таълим, мисли баҳсҳо, таҳқиқоти мавзӯӣ ва таълими лоиҳавиро дарбар мегиранд, ки ба саволдиҳӣ, таҳлил ва синтези иттилоот ҳавасманд мегардонанд. *Фасли якуми боб «Аҳаммияти илмӣ ва назариявии фаъолияти маърифатӣ дар тафаккури интиқодии хонандагон»* ба нуктаи назар ва ақидаҳои файласуфон, педагогҳо ва равоншиносон таъяс намуда, мазмуни асосии мафҳумҳои «равандҳои маърифатӣ», «интиқодӣ» ва «креативӣ» (эҷодиро) - ро ошкор менамояд. Рушди фаъолияти маърифатӣ яке аз вазифаҳои пешбари таҷдиди Қонуни миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф» мебошад, ки дар Стандарти давлатии таҳсилот инъикос ёфтааст. Стандарт талаботро нисбат ба натиҷаҳои таҳсилоти шахсӣ, аз ҷумла омодагӣ ва қобилияти хонандагон ба рушди худшиносӣ ва худмуайянкунии шахсӣ, ташаккули ҳавасмандии онҳо ба омӯзиш ва фаъолияти мақсадноки маърифатӣ муқаррар мекунад. Хусусиятҳои муқоисавии фаъолияти таълимӣ ва маърифатии хонандагон ҳамаҷониба таҳлил карда шуда, исбот кардааст, ки тафаккури интиқодӣ дар интиҳоби манбаъҳои, ки мо ҳангоми омӯзиш ба онҳо таъяс мекунем, кумак мекунад, дидани робитаҳои сабабу натиҷа,

чамъбаст ва сохтори иттилоот, баҳси мавқеи худ ва дидани заъфҳои мавқеи дигаронро таълим медиҳад.

Қайд карда шудааст, ки тафаккури интиқодӣ дар заминаи тамаддуни башарӣ ба вуҷуд омадааст.

Имрӯз дар доираи барномаҳои гуногун тафаккури интиқодии хонандагон ба раванди таълим ворид шуда, марказҳо ва лабораторияҳои тафаккури интиқодӣ таъсис дода шуда, семинарҳо оид ба ташаккули малакаҳои тафаккури интиқодӣ гузаронида мешаванд. Онҳо на танҳо барои муаллимон, балки барои хонандагон гузаронида мешаванд, ки шумораи торафт зиёди одамонро фаро мегиранд. Фаъолгардонии маърифатҷӯӣ дар раванди таълим маънои онро дорад, ки равандҳои зеҳнии хонандагони синфҳои ибтидоӣ (мисли идрок, хотри, тафаккур ва тахайюл) тақвият дода шаванд, то ки онҳо ба таълими амиқ ва ҳалли муаммоҳо бештар ҷалб гарданд.

Дар фасли дувуми ин боб “Методологияи ташаккули тафаккури интиқодӣ ва мавқеи он дар рушди фаъолияти маърифатии хонандагони синфҳои ибтидоӣ” мулоҳизаронии таҳлилий бо така ба мушоҳидаҳо баён гардидааст. Муайян гардид, ки миқдори омӯзгороне зиёд аст, ки ба технологияи рушди тафаккури интиқодии хонандагони синфҳои ибтидоӣ дар маҷрои фаъолият оид ба таълиму маърифатҷӯӣ сатҳи зарурии таваҷҷуҳро зоҳир намеkunанд. Зимнан таъкид шуд, ки инкишофи малакаҳои зеҳнии хонандагони синфҳои ибтидоӣ на танҳо дар мактаб, балки дар ҳаёти ҳаррӯза заруранд. Моҳияти технологияи тафаккури интиқодӣ дар зарбулмасали хитой хеле дуруст ифода шудааст: «Ба ман бигӯ – ман фаромӯш мекунам, ба ман нишон деҳ – дар хотир нигоҳ медорам, диққатамро ҷалб кун – мефаҳмам».

Аксарияти хонандагон усулҳои ибтидоии тафаккур, хусусан усулҳои рушд додани тафаккури интиқодиро ҳатто дар синфҳои болоӣ ҳам аз худ намеkunанд, вале ин усулҳо ҳанӯз дар синфҳои ибтидоӣ бояд ба роҳ монда шаванд: бе азхудкунии онҳо, азхудкунии пурраи мавод ба амал намеояд. Дар натиҷа, аз тарафи хонанда ба бисёр хатогиҳо роҳ дода мешавад. Сабаби ҳамаи ин нодуруст истифода бурдани амалиёти мантиқӣ мебошад. Аз чумла, ин ба амалиёте дахл дорад, ки ба нисбатдиҳии объект ва мафҳуми муайян ва муқаррар кардани робитаи байни мафҳуми объектҳо алоқаманд мебошад.

Барои расидан ба ин мақсадҳо омӯзгорони синфҳои ибтидоӣ метавонанд стратегияҳои таълими фаъолна, саволҳои ошкороро истифода бурда, имконияти таълими якҷояро дастгирӣ намояд. Ин методҳо барои ҷалби амиқтари мактаббачагон мусоидат карда, онҳоро барои идроки амиқтар

тахрик медиҳанд, қобилияти онҳоро ба таҳлили иттилоот инкишоф медиҳанд. Ҷанбаҳои зикршуда барои рушди самараноки малакаҳои тафаккури интиқодии хонандагони синфҳои ибтидоӣ аҳаммияти ҳалкунанда доранд.

Дар фасли сеवуми ин боб «Мундариҷа ва хусусиятҳои сатҳи ташаккули тафаккури интиқодии хонандагон дар раванди таълим» пеш аз ҳама, таъкид гардидааст, ки шахсе, ки дар ӯ тафаккури интиқодӣ хуб инкишоф ёфтааст, саволҳо ва мушкилоти душворро ба миён мегузорад, онҳоро равшан, дақиқ таҳия мекунад, иттилооти дахлдорро ҷамъоварию қабул мекунад, бо истифода аз ғояҳои абстрактӣ барои тафсири самаранокии онҳо, ба хулосаю қарорҳои асоснок омада, онҳоро мувофиқи меъёру стандартҳо тафтиш мекунад,

Дар идома ду қисми сохтмосози тафаккури интиқодӣ таъкид гардидааст: а) машқдидагӣ дар ҳосилкунию коркарди иттилоот, ба ғайр аз ин, шаклгии тарҳи ақидаҳо; б) малакаи хусусияташ зеҳнӣ, ки тарҳи кӯшишро гирифтааст, ки воситаи танзимкунии соҳаи рафторӣ шуда метавонад.

Боби дувум «Технологияи педагогии ташаккули тафаккури интиқодии хонандагони синфҳои ибтидоӣ ва шароитҳои татбиқи он дар раванди таълим» ба баррасии шароитҳои педагогие, ки фаъолияти омӯзгорони синфҳои ибтидоиро дар рушди тафаккури интиқодии онҳо таъмин менамояд, бахшида шудааст. Дар он низоми воситаи технологияҳои инноватсионӣ, машқу супоришҳо, амсилаи шароити педагогӣ ва роҳҳои татбиқи онҳо пешниҳод гардид, ки ба рушди тафаккури интиқодии хонандагони синфҳои ибтидоӣ мусоидат хоҳанд кард.

Фасли якуми боби мазкур «Шароитҳои педагогии истифодаи технологияҳои таълимӣ дар ташаккули тафаккури интиқодии хонандагони синфҳои ибтидоӣ» ном дошта, дар он ба сифатҳои хоси фаъолияти омӯзгорони синфҳои ибтидоӣ, шароити педагогие тавачҷуҳ шудааст, ки рушди тафаккури танқидиро таҳрик медиҳанд. Муаллиф шиддатҳои тавачҷуҳ ба болоравию сайқалдиҳии воситаҳои фаъолияти фикрии хонандагони хурдсол, ки чун тафаккури танқидӣ тавсиф мешавад, бо нияти дар онҳо дарёфтани қобилияти такавӣ – таҳлилий, танқидӣ ва эҷодӣ таъйин мегардад нишон додааст. Ин салоҳиятҳо барои комёбии онҳо, ҳам дар таълим, ҳам дар ҳаёти минбаъда хеле муҳимманд. Ғайр аз ин, тафаккури сатҳаш баланд ба хонандагон имкон медиҳад, ки мустақил гарданд, зеро он ба донишдӯстӣ, ташаббускорӣ, устуворӣ дар фаъолияти маърифатӣ мусоидат намуданаш шарҳ дода шудааст.

Дар фасли дувуми ин боб «Имкониятҳо ва роҳҳои ташаккули тафаккури интиқодии хонандагон дар раванди дарсҳои забони модарии синфҳои ибтидоӣ»

ошкор карда шуданд.

Ба андешаи унвонҷӯ самаранокии раванди таълими босифат, аз ҷумла, аз баланд бардоштани салоҳияти хонандагон, истифодаи технологияҳои нави педагогӣ сарчашма мегирад ва имрӯз аксари омӯзгорон барои таъмини рушди қобилиятҳои зеҳнӣ аз меъёрҳои баҳогузори бисёрбалла истифода мебаранд, ки ҳавасмандии хонандагонро афзун мекунад. Аммо муаллимони алоҳида ҳанӯз ба ҷорӣ намудани технологияҳои нави педагогӣ кам диққат дода, усулҳои анъанавиро бештар истифода мебаранд, ки ин ба инкишофи истеъдод, тафаккури интиқодӣ, махсусан, ташаккули донишҳои илмию техникӣ, аз худ намудани қобилияти талабагон, мустақилона фикр кардани онҳо мусоидат карда наметавонад.

Натиҷаи таҳқиқот дар синфҳои ибтидоӣ нишон медиҳад, ки тавассути усулҳои нави таълимӣ дар заминаи татбиқи меъёрҳои баҳодиҳии бонизом ва тариқи ҷадвлали ҳолҳо, истифодаи технология ва ҷустуҷӯ ва дарёфти роҳҳои ташаккули тафаккури интиқодии хонандагон аҳаммияти зиёд дошта, ҷанбаҳои зеринро таъмин менамояд:

- таъмини эътимоднокӣ ва шаффофияти баҳодиҳӣ дар раванди таълим ва самаранокии он дар баланд бардоштани шавқу рағбат ба омӯзиш ва рушди тафаккури интиқодии хонандагон;

- баҳодиҳии натиҷаи инфиродӣ ва ташаккули тафаккури интиқодии хонандагон дар раванди татбиқи технологияҳои нав (инноватсионӣ)-и таълимӣ;

- фароҳам овардани шароит барои ҳавасмандкунӣ ва асосноккунии фаъолияти таълимию маърифатӣ, истифодаи фазои инфиродии таълимии хонандагон ва таъсири он ба ташаккули тафаккури интиқодӣ;

- таъмини арзёбии воқеии сифати дониши хонандагон ва таъсири он ба ташаккули қобилияти эҷодӣ, фардикунонии раванди таълим ва рушди тафаккури интиқодии хонандагон.

Наشري натиҷаҳои диссертатсия дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ.

Нуктаҳои асосӣ ва натиҷаҳои таҳқиқот дар 25 мақола, аз ҷумла 6 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъъ расидааст. Маводи интишоргардида нуктаҳои асосӣ, натиҷаҳо ва мазмуни диссертатсияро инъикос менамоянд. Теъдоди маводи ҷопшудаи диссертант ба талаботи бандҳои 74, 75 - и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, тахти № 267 тасдиқ шудааст, мутобиқат менамояд.

Мутобикати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Диссертатсияи Ҷӯраева Мунзифахон Усмоновна ба талаботи мувофиқи бандҳои 61, 62 - уми Низомномаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон “Шурои диссертатсионӣ” ва бандҳои 74, 75 - и “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ”, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021-ум таҳти № 267-ум тасдиқ шудааст, мутобиқат менамояд.

Эродҳо ба диссертатсия. Дар баробари дастовардҳои илмӣ ва муҳокимаю натиҷагирӣҳои ҷолиби таваҷҷуҳ дар диссертатсия баъзе норасоӣҳо ба мушоҳида ба назар расиданд, ки бо нияти пешрафти корҳои таҳқиқии минбаъдаи муаллиф, онҳоро зикр менамоем:

1. Хуб мешуд, баъзе аз сабабҳои ба инобат нагирифтани омилҳои ташаккули тафаккури интиқодии хонандагони синфҳои ибтидоӣ дар дигар ҷанҳо низ муайян ва шарҳ дода мешуд.

2. Дар баъзе мавридҳои истилоҳи “танқидӣ” истифода шудааст, ки ба мафҳуми “интиқодӣ” иваз карда шавад.

3. Таҳқиқоти олимони ватанӣ вобаста ба муаммои таҳқиқот бештар таҳлилу баррасӣ карда шавад.

4. Дар матни диссертатсия баъзе ғалатҳои имлоӣ ва техникӣ дида мешаванд, ки ислоҳи онҳо шарт ва зарур аст.

Ба таври умум, пешниҳодҳо ва эродҳои зикршуда ислоҳпазир буда, ҳангоми таҳия ва нашри монография ба назар гирифтани онҳо ба арзиш ва аҳаммияти илмию амалии кори диссертатсионии Ҷӯраева Мунзифахон Усмоновна ғановати бештар зам менамоянд.

Қисмати хотимагии тақриз. Диссертатсия бо услуби илмӣ таҳия гардида, дар он пайдарпайии қисматҳо риоя гардидаанд.

Автореферат ва мақолаҳои, ки доктараби дараҷаи илмӣ оид ба мавзӯи таҳқиқшаванда нашр намудааст, муҳтавои асосии диссертатсияро инъикос менамоянд.

Мавзӯи интихобнамудаи унвонҷӯ ба доираи мавзӯ ва масъалаҳои таҳқиқии шиносномаи ихтисоси илмӣ шиносномаи ихтисоси илмӣ (6D010200 – Педагогика ва методикаи таълими ибтидоӣ) комилан мувофиқат менамояд.

Коркарди амалии натиҷаҳои таҳқиқ ва нашри таълифоти илмӣ дар мавзӯи диссертатсия ба меъёр ва талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошанд.

Хулоса, диссертатсияи Чўраева Мунзифахон Усмоновна дар мавзуи «Шароитҳои педагогии рушди тафаккури интиқодии хонандагони синфҳои ибтидоӣ дар раванди таълим» ба талаботи мувофиқи бандҳои 61, 62 - уми Низомномаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон “Шурои диссертатсионӣ” ва бандҳои 74, 75 - и “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ”, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021-ум таҳти № 267-ум тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ буда, муаллифи он ба дарёфти дараҷаи номзоди илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот ва шиносномаи ихтисоси илмӣ (6D010200 – Педагогика ва методикаи таълими ибтидоӣ) сазовор мебошад.

Тақризи мазкур бо назардошти талаботи бандҳои 71 ва 72-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, омода гардидааст.

Муқарризи расмӣ,

доктори илмҳои педагогӣ, профессор,

академики Академияи таҳсилоти Тоҷикистон

Лутфуллозода М.

29.09.2025.

Маълумот барои тамос:

Суроға: 734024, Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳри Душанбе, кӯчаи А.Адҳамов, 11/2, Тел.: 2272262. веб. сайт: www.aot.tj

Имзои М.Лутфуллозодаро тасдиқ мекунам.

/Нозири кадр ва коргузори

Академияи таҳсилоти Тоҷикистон

Саидова М.